

ВИКЛИКИ ДЛЯ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Шуба Марина Володимирівна

доцент кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
кандидат економічних наук
marinashuba@karazin.ua

Міжнародна організація – це постійно діюче об'єднання держав (трьох і більше), установ, фізичних осіб, що спільно діють з метою вирішення певних завдань, реалізації програм на основі визначених правил і процедур, і їх діяльність виходить за межі національних кордонів.

Міжнародні організації є важливими учасниками міжнародної політики, які сприяють вирішенню суперечок, збереженню миру, застосуванню санкцій тощо. Вони також допомагають в управлінні ключовими сферами, що становлять міжнародний інтерес, – від глобальної політики в галузі охорони здоров'я до монетарної політики у всьому світі.

У сучасній глобальній економіці міжнародні організації поряд з державними органами виконують регулюючі функції, однак, на відміну від державних органів, вони є регуляторами на наднаціональному рівні.

Сьогодні у світі майже немає держави, що не входила б до складу якоїсь міжнародної організації, а більшість країн є членами декількох організацій. Наприклад, згідно з Єдиним державним реєстром міжнародних організацій, членом яких є Україна, станом на серпень 2019 року наша держава залучена до 81 міжнародної організації [1]. Відповідно через те, що міжнародні організації залучають велику кількість держав, як регулятори вони мають значний вплив на розвиток і спрямованість світової економіки.

Міжнародні організації, об'єднуючи у своїх рамках економічний, політичний, науковий потенціал різних держав-членів, володіють великими можливостями й можуть здійснювати принциповий вплив на розвиток світової

економіки. Тому їх можна визнати стратегічно важливими суб'єктами економічного розвитку [2].

Сьогодні можна говорити про початок нового етапу розвитку системи міжнародних організацій, який характеризується появою для них нових викликів.

Глобалізація, зростання чисельності населення, урбанізація та технології створили, на жаль, довгий перелік відповідних проблем, багато з яких за своєю сутністю лежать поза можливостями будь-якої однієї держави, оскільки вони стосуються руху людей, зброї, забруднення, захворювань, капіталу, товарів та ідей через кордони різних країн. Розмір та кількість питань, що вимагають уваги, спричинили появу нових багатосторонніх угруповань держав, що є багатосторонніми в сенсі залучення більш ніж двох держав, але не є універсально багатосторонніми, як Організація Об'єднаних Націй (ООН) та її спеціалізовані агентства. G20 є яскравим прикладом цього розвитку, але є багато інших, особливо в галузі торгівлі (наприклад, CARICOM, MERCOSUR, Тихоокеанський альянс, SADC, COMESA тощо). Особливістю, яку мають всі ці угруповання, є те, що вони не були сформовані для досягнення своїх цілей у межах діяльності міжнародних організацій, а були створені для досягнення своїх цілей поза межами, хоча це не обов'язково несумісне з операціями універсальних багатосторонніх організацій. Певною мірою вони можуть вважатися групами спеціальних інтересів, але багато з них також можуть вважатися коаліціями учасників, які шукають можливості вирішити ті питання, які не входять до компетенції універсальних багатосторонніх організацій.

Міждержавні міжнародні організації стикаються з конкуренцією з боку нових форм багатостороннього міжнародного співробітництва, таких як коаліційне, регіональне, «приватне» багатостороннє співробітництво. Існує багато можливих пояснень цьому явищу, однак виділяють три основних: темп технологічних змін, геополітичні зрушення та цифрове середовище.

Швидкість технологічних змін становить серйозну проблему для організацій, процедури та процеси яких будуються на повільному накопиченні історичного досвіду. Розрив між радикальними технологічними змінами, які

призводять до фундаментальних перетворень людського суспільства, звужується. Людству знадобилося 700 тис. років до аграрної революції, 12 тис. років до промислової революції і всього 140 років до інформаційної революції. За короткий термін ми бачимо, що останні 30 років призвели до кардинальних змін у нашому способі спілкування, з широким проникненням Інтернету та мобільної телефонії у всьому світі, а також початок глибоких змін у сфері наук про життя, з генною інженерією, нанотехнологіями, синтетичною біологією та регенеративною медициною [3].

Прискорення історії виражено і в швидкості, з якою відбувається геополітичний зсув. Існує багато вимірів цього зрушення – в демографії, в міграційних процесах, в русі технологій, появі нових факторів економічного зростання. Геополітичні зміни та швидкість, з якою вони відбуваються, є викликом адаптації для міжнародних організацій. Зростає розбіжність між економічною реальністю та політичною архітектурою, що є ґрунтом для відсутності довіри, на яку спирається можливість спільного погляду на проблему та її вирішення, і, таким чином, досягнення домовленості.

Цифрове середовище має безліч наслідків для міжнародних організацій. По-перше, воно надає повноваження цілому колу суб'єктів, як правило, неурядових організацій, брати участь у дискусіях про політику, розміщуючи їх на рівній інформаційній основі з державами та зв'язуючи їх у всьому світі. По-друге, Інтернет та соціальні медіа змінили спосіб спілкування. Місце офіційних каналів зв'язку між державами дедалі частіше займає Твіттер та Фейсбук. Дедалі частіше стає вкрай проблематичним відрізнити офіційну позицію від обману, і це дуже ускладнює розуміння реального стану речей.

Зміни, що спричиняють виклики для міжнародних організацій, є складними, однак не обов'язково є негативним явищем. Це може вважатися еволюцією міжнародної спільноти від досить простої, в якій існували лише двосторонні дії чи міжнародне співробітництво через ООН та її агенції, до більш зрілого стану, що відображає складність глобалізованого взаємопов'язаного світу. Але так само, як глобалізований, взаємопов'язаний світ посилив нашу вразливість до захворювань, фінансових крахів та економічних

криз, так багатостороннє та багатовимірнє міжнароднє співтовариство має ряд ризиків порівняно з більш спрощеною міжнародною спільнотою, що залишається позаду. Світ «класичних» міжнародних організацій пропонує певні гарантії проти ризиків нового міжнародного співтовариства [3]. Так, навесні 2019 року Генеральний секретар ООН розпочав амбітний пакет реформ у трьох ключових сферах: мир і безпека, система розвитку та управління. Ці реформи дозволять ООН бути менш бюрократичною та більш ефективною; бути ближче до людей; мати кращу підзвітність та бути більш прозорою [4].

Таким чином, міжнародні організації у відповідь на сучасні виклики формують нові форми взаємодії та переходять на наступний етап свого розвитку, еволюціонуючи разом із світовим господарством.

Список використаних джерел:

1. Єдиний державний реєстр міжнародних організацій, членом яких є Україна (інформація станом на 08.2019 р.). *Міністерство закордонних справ України*. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/io-register> (Дата звернення: 27.09.2019).

2. Ринейська Л. С. Роль міжнародних організацій у формуванні міжнародних стратегій економічного розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. № 3.

3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6178> (Дата звернення: 27.09.2019).

3. Gurry F. Challenges for International Organizations and Multilateralism. Lakshman Kadirgamar Memorial Oration 2013 (November 13, 2013). *World Intellectual Property Organization*. URL: https://www.wipo.int/about-wipo/en/dgo/speeches/dg_colombo_2013.html#note1 (Last Accessed: 27.09.2019).

4. Multilateralism and the challenges of the United Nations. 5 Apr 2019. *UNITED NATIONS*. URL: <https://www.un.org/pga/73/2019/04/05/multilateralism-and-the-challenges-of-the-united-nations/> (Last Accessed: 27.09.2019).